

Món Marroc

La nostàlgia que es respira cinquanta anys després que els espanyols abandonessin el territori es barreja ara amb velles exigències a les quals Espanya encara no ha respost. L'Associació de Victimes de les Armes Tòxiques del Rif, així com Said al-Jatabi, fill del mític líder dels independentistes rifenys, que es va exiliar voluntàriament a Egipte, denuncien la utilització de gasos tòxics per sufocar la resistència durant els quinze anys d'enfrontaments. Els bombardeigs de pobles, afegits a la crema d'habitatges i de camps de conreu, van provocar nombroses víctimes entre la població civil, un fet que els descendents dels qui van lluitar contra l'exèrcit espanyol encara recorden. Tots esperen que algun dia aquest episodi de la història comuna sigui revisat i es reconeguin definitivament les responsabilitats que calguin i que, a més, tal com ha succeït en altres comunitats, es demani perdó.

Alguns historiadors espanyols, com Juan Pando, María Rosa de Madariaga, Ángel Viñas o Carlos Lázaro, o el francès Jean Marc Dalaunay, han confirmat la utilització d'armes químiques per l'exèrcit espanyol a la regió i han avalat les tesis de les associacions locals. En les anàlisis fetes sobre la qüestió per Eloy Martín Corrales, aquest investigador es pregunta pels aspectes positius de la tasca "civilitzadora" d'Espanya al Marroc. La seva resposta és que han estat "modestos i escassos". Martín Corrales esmenta l'actuació en l'àmbit sanitari, la vertebració del territori gràcies a la construcció dels ports de Larraix i Al-Hoceima, l'aeroport Sania Ramel de Tetuan, així com la construcció d'uns 200 quilòmetres de vies fèrries, a més de carreteres i pistes, amb la finalitat de controlar el país, més que no afavorir el desplaçament dels ciutadans.

Els beneficis del protectorat. Martín Corrales, a més, explica que el Marroc rural es va beneficiar del protectorat perquè la tradicional organització tribal, que es mantenia en el moment de la independència el 1956, va aconseguir integrar-se en l'economia de mercat gràcies a la creació d'empreses que va estimular el protectorat. Així, més de cinquanta empreses es van instal·lar a la regió, de les quals una dotzenes es van dedicar al comerç. Aquestes empreses subministraven els

productes bàsics, com calçat, vestuari i alimentació, a l'exèrcit colonial i també a la població civil assentada al Rif. De fet, el pas de l'economia de subsistència a l'economia de mercat, juntament amb el desplaçament de la població cap a la zona occidental del protectorat, amb el consegüent creixement de ciutats com Larraix o Tetuan, i el desenvolupament de poblacions com Xauen, El-Ksar-el-Kébir, Al-Hoceima, Nador o Azilal, van permetre a la resistència marroquina, dirigida per polítics i intel·lectuals, rebel·lar-se contra els colons espanyols. "La burgesia, amb el seu doble component reformista i innovador, el proletariat emergent, els camperols i, finalment, els integrants del govern jafifià, representants del Makhzen, la força alliberada per la unió nacional, van aconseguir fer fora del Marroc la potència colonial."

De fet, s'ha de tenir en compte que el colonialisme espanyol al nord de l'Àfrica és conseqüència de la pèrdua de les colònies de Cuba, Puerto Rico i Filipines el 1898, un colonialisme, però, que va provocar un enfrontament acarnissat entre la resistència rifenya i l'exèrcit espanyol, el moment culminant del qual es va registrar amb el desastre de la batalla d'Annual el 1921, on van morir gairebé 20.000 soldats espanyols. Hi ha, doncs, una relació directa en l'evolució d'Espanya i el Marroc fins a la fi de la dictadura franquista el 1975.

Tal com va ocórrer amb altres excolònies, com el Sàhara Occidental, l'escassa modernització del protectorat del nord del Marroc va sentenciar la regió a un futur subdesenvolupament. El règim autoritari alauita va sotmetre l'àrea a una espècie de càstig, i, com a resultat, cinquanta anys després de la sortida dels espanyols continua havent-hi punts importants de tensió. La diversitat cultural, i sobretot la defensa de la llengua amaziga, ha donat motiu en els darrers mesos per a greus enfrontaments que les forces de seguretat marroquines han reduït amb la repressió més dura.

A partir d'ara, el nou repte a la regió és, sense cap mena de dubte, com avançar en la regionalització i permetre als rifenys optar a una autonomia que els permeti defensar la seva idiosincràsia.

*Carla Fibla
Rabat*

El terratrèmol indigenista que amenaça de remoure tota l'Amèrica del Sud ha tingut recentment una rèplica important, una sacsejada que va tenir l'epicentre al Perú. La primera volta de les eleccions presidencials, celebrades el passat 9 d'abril, van donar com a guanyador el líder del Partit Nacionalista Peruà (PNP), Ollanta Humala, que, per tant, té assegurat el pas a la segona volta. Tot i que s'espera que els resultats definitius no arribin fins d'aquí a uns dies, en el moment de tancar la redacció, amb el 87% de l'escrutini, la Unió pel Perú (UPP), sigles sota les quals es presenta Humala, havia obtingut el 30,9% dels vots, seguit d'Alan García (APRA), amb el 24,5%, i de Lourdes Flores (Unitat Nacional), amb el 23,3%. Per tant, per a la segona volta, que se celebrarà a final de maig o principi de juny, encara no està decidit qui s'enfrontarà amb Humala en la lluita per decidir qui presidirà el Perú en els propers anys.

El pas d'Humala a la segona volta, de fet, va respondre als últims sondeigs portats a terme abans de les eleccions. La clau d'aquesta victòria, segons Pedro Miqueas, secretari general del comitè de suport internacional del PNP a Catalunya, va ser que Humala "va saber ser conscient de les necessitats del poble i va sintonitzar amb la seva voluntat, manifestant en tot moment allò que el poble creu que cal fer per millorar". Segons Miqueas, el resultat de la primera volta de les eleccions peruanes és un fort revés a la classe política peruana tradicional, "que durant anys no ha aconseguit resoldre els problemes del Perú, com la desigualtat i la pobresa".

Al seu torn, el representant a Catalunya d'Unitat Nacional, Jaime Toledo, fa una anàlisi crítica dels resultats electorals que, inicialment, situen Lourdes Flores, líder d'aquesta formació, en un tercer lloc, per tant, fora de la disputa presidencial per a la segona volta. "Els resultats electorals deriven de la guerra bruta que altres partits, sobretot l'APRA d'Alan García, han entaulat contra Flores. Aquest partit va incomplir el pacte ètic i va engegar una campanya propagandística, amb una gran engaxada de cartells pertot arreu, on presentava Flores com la candidata de la dreta i dels rics, cosa que no és certa", explica Toledo. El representant de Lourdes

L'indigenisme, més a prop de remoure el Perú

La primera volta de les eleccions peruanes, celebrades el 9 d'abril, va donar la victòria al candidat indigenista Ollanta Humala. Ara per ara, però, la qüestió se centra en qui serà el seu rival per a la segona volta, ja que les possibilitats d'Humala són diferents si es tracta d'enfrontar-se amb l'expresident Alan García o amb Lourdes Flores.

Flores a Catalunya, això no obstant, reconeix que la victòria d'Ollanta Humala va ser el resultat del "descontentament i la desesperança de la classe més desafavorida cap als partits polítics, que no van saber satisfer les seves expectatives". A més, segons Toledo, al Perú els mitjans de comunicació no arriben als barris més marginals, cosa que, segons ell, va fer que el missatge populista d'Humala s'estengués amb més facilitat entre els més pobres.

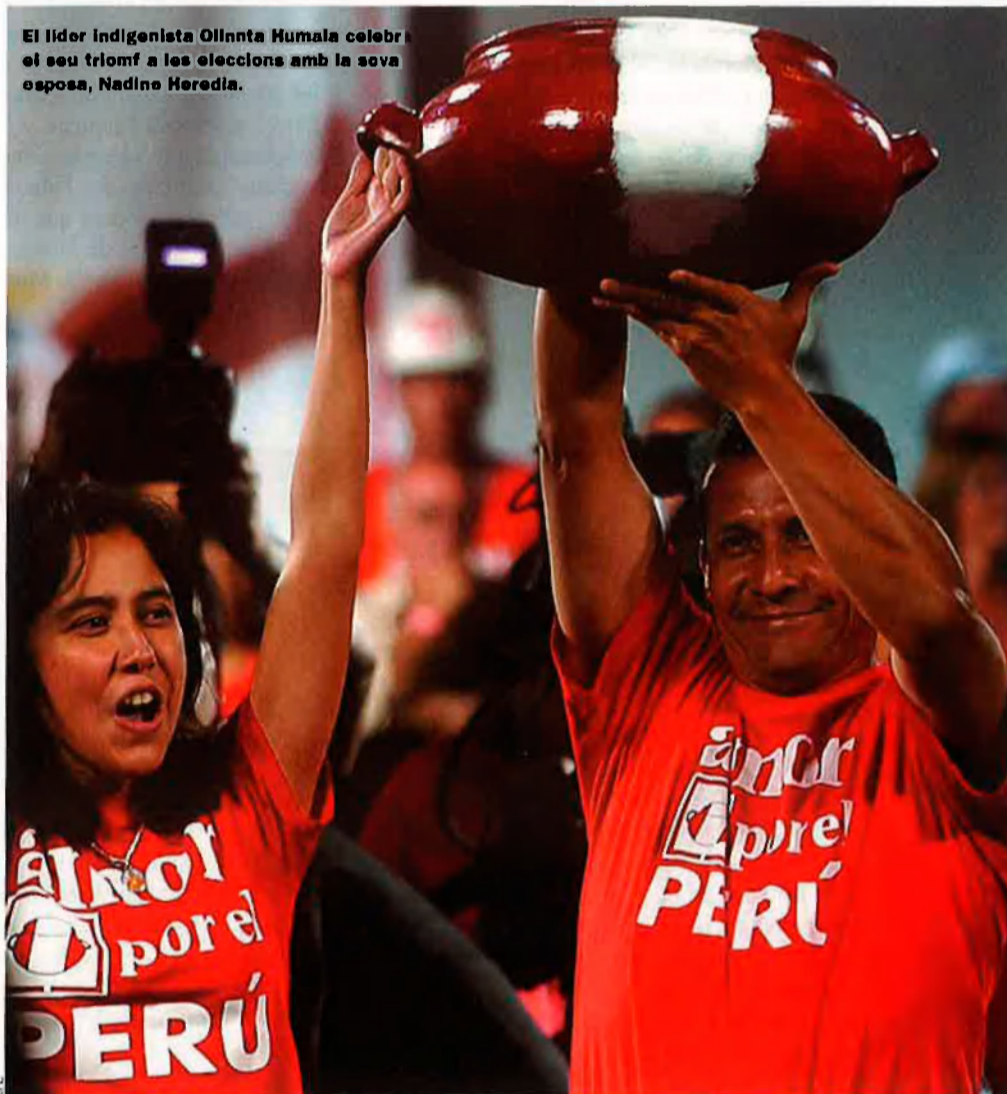
A punt per a la segona volta. Les opcions amb les quals es pot trobar Humala per a la segona volta són ben diferents. En cas que fos Lourdes Flores la candidata que passés, és molt probable que aconseguís recollir el suport dels votants d'Alan García, de manera que es convertiria en la primera dona presidenta del Perú.

Ara bé, si el rival d'Humala fos García, és molt difícil que aquest expresident reculli el vot dels seguidors de Lourdes Flores. Els peruans, de fet, encara recorden l'etapa d'Alan García com a president del Perú a final del 1980, amb acusació de corrupció i fugida del país inclosa. A parer de Jaime Toledo, representant d'Unitat Nacional, davant la possibilitat que Humala guanyi la segona volta, "els altres partits estan obligats a entendre's per defensar la democràcia". Toledo, per tant, es mos-

tra convençut que la majoria de la gent votarà Flores en el supòsit que la candidata d'Unitat Nacional passi a la segona volta. En canvi, si es tracta de votar Alan García, Toledo no ho veu tan clar. "Veig molt difícil que la gent d'Unitat Nacional voti la corrupció; la gent no votarà per un passat vergonyós", diu Toledo.

Per tant, almenys segons l'anàlisi que fa Toledo, sembla que a Ollanta Humala li aniria molt millor haver-se d'enfrontar en segona volta amb l'expresident García. Tanmateix, per a Pedro Miqueas, representant d'Humala a Catalunya, tant Flores com García són el mateix. "García va deixar el país amb una inflació del 7.000%, mentre que Flores representa les multinacionals i la línia de l'FMI, per tant, no hi ha cap garantia de canvi." Tot i així, Miqueas veu difícil que García pugui recollir el

El líder indigenista Ollanta Humala celebra el seu triomf a les eleccions amb la seva esposa, Nadine Heredia.

Els peruans catalans van votar per Flores

Els peruans residents als Països Catalans van votar clarament per la candidata d'Unitat Nacional a la presidència del Perú, Lourdes Flores. En concret, segons les dades facilitades pel Consolat de Barcelona, coordinador de la votació, a Barcelona van votar unes 15.000 persones, de les quals 6.000 van votar per Lourdes Flores, 3.000 per Alan García i 1.500 per Ollanta Humala. Al País Valencià, de les 818 persones que van votar, 409 ho van fer per Flores, 101 per García i 74 per Humala. Pel que fa a Palma de Mallorca, amb un total de 333 vots, 206 van ser per a Flores, 42 per a García i 33 per a Humala. En els tres casos, el vot restant va quedar repartit entre altres candidats, representants de formacions polítiques més minoritàries.

vot de Flores i, a la vegada, també considera improbable que el vot de l'APRA vagi a parar a Unitat Nacional. "Veig més possible un acord entre García i Humala", diu Miqueas.

Les eleccions als Països Catalans. Els peruans residents als Països Catalans, obligats per llei a anar a votar, van participar en les eleccions en els col·legis electorals instal·lats a Barcelona, València i a Palma de Mallorca. En tots tres casos, la victòria va ser per a Lourdes Flores (UN), seguida d'Alan García (APRA) i, a molta distància, Ollanta Humala (UPP). Segons Jaime Toledo, representat d'UN a Catalunya, els bons resultats de Flores són deguts

al fet que, "des de la distància, els peruans són més conscients de la corrupció en què viu el Perú i volen un canvi profund". En canvi, Pedro Miqueas, representant d'Humala, opina que els peruans que viuen a Catalunya han rebut la informació distorsionada. "Els mitjans de comunicació de tot Espanya s'han posicionat en contra d'Humala i l'han presentat com un dictador, sense haver estat mai governant, i com un perill per a les empreses espanyoles que operen al Perú", assenyala Miqueas.

De totes maneres, el que va caracteritzar les eleccions peruanes als Països Catalans va ser, sobretot, el caos que hi va haver al col·legi electoral de Barcelona, situat al poliesportiu de la Mar

Bella. Les cues es van allargar gairebé tres quilòmetres i van obligar la gent que volia votar a una espera que va durar hores. Els representants dels partits polítics peruans es van queixar de la descoordinació i van presentar protestes al Consolat, l'organisme responsable de l'organització. Pedro Miqueas, fins i tot, assegura que unes 1.800 persones es van quedar sense poder votar. Per la seva banda, el cònsol general del Perú a Barcelona, Augusto Thornberry, tot i reconèixer que la gent va haver de fer llargues cues, afirma que dins el recinte la votació es va produir amb tota normalitat. "Hi havia molts votants per a un local tan petit; a més, la gent circulava sense gaire pressa. Tot i així, vam allargar una hora el temps per poder votar i en el moment de tancar no hi havia cua. Només es va quedar sense votar la gent que va arribar més tard de l'hora de tancament", assegura el cònsol de Barcelona. En aquest sentit, per a la celebració de la segona volta de les eleccions peruanes, d'aquí a unes setmanes, Jaime Toledo, representant de Lourdes Flores, opina que cal organitzar millor les coses. "El tracte que van rebre els votants va ser lamentable i la gent va ser molt maltractada."

Xevi Camprubi

Interiors

Libert Ferri

Txernòbil sense xifra final

Txernòbil no té xifra final, i ara que es compleixen vint anys de l'explosió de la central nuclear, nous pronòstics s'afegeixen a un polèmic recompte. Segons Greenpeace, el verí radioactiu podria matar fins a 67.000 persones només a Rússia en els pròxims vint anys. Aquesta previsió posa sota sospita l'informe publicat l'any passat per l'Organisme Internacional de l'Energia Atòmica i l'Organització Mundial de la Salut segons el qual el verí radioactiu de Txernòbil és menys perillós del que es creia. Tant l'OIEA com l'OMS asseguraven que en els pròxims noranta anys no moririen més de 4.000 persones, però la secció russa de Greenpeace alerta que un estudi independent del Centre de Peritatge Ecològic de Sant Petersburg desmenteix aquests càlculs.

L'explosió de Txernòbil, equivalent a 500 bombes atòmiques d'Hiroshima, va llançar a l'atmosfera 200 tones de

material radioactiu i va contaminar extenses zones de Rússia, d'Ucraïna i sobretot de Bielorússia, on gairebé una quarta part de les terres agrícoles van quedar enverinades, i una ciutat, Gómel, conviu encara amb nivells de radioactivitat considerats de risc. En un recorregut per la zona d'exclusió bielorussa, fa deu anys vaig poder comprovar que la gent tornava als pobles i a les granges perquè s'estimava més morir a casa que no pas en un barri de blocs per a refugiats. I el Govern del dèspota Lukaixenko, volent posar fi com fos a la gran despesa que representava Txernòbil, ho permetia -i ho permet- amb l'argument que la radioactivitat no és tan letal com se suposava. Una autèntica "solució final" per a una tragèdia. I una mentida, la de Lukaixenko que, amb els anys, ha anat encaixant amb la diguem-ne "veritat oficial" promulgada per l'OIEA i l'OMS.

llibertferri@telefonica.net